

การสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทย

วริศรา นาคประเสริฐ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Corresponding author: 6488010722@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณค่าของเงินและเวลาเพื่อประสบการณ์ของตน เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสาขาการจัดการละครเวทีและเป็นเจ้าของธุรกิจร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก จึงเล็งเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์กับพื้นที่ที่จะช่วยให้ผู้คนมีประสบการณ์ใหม่เพิ่มเติม โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับละครอิมเมอร์ซีฟ จำนวน 1 เรื่อง 2) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการแสดงละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำละครอิมเมอร์ซีฟ การใช้แบบบันทึกรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ละคร การสำรวจทัศนคติผู้ชมผ่านการแจกแบบสอบถามและการพูดคุยหลังการแสดง ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ บทละคร การออกแบบรูปแบบการแสดงให้เหมาะสมกับสถานที่ การสร้างสรรค์แสงและเสียงเพลงในละคร การสร้างสรรค์ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก การออกแบบเครื่องแต่งกายและการแต่งหน้า ขอบเขตการทำงานของนักแสดง และกระบวนการซ้อมการแสดง การวางแผนการประชาสัมพันธ์และการจำหน่ายบัตรชมการแสดง ซึ่งกระบวนการสร้างสรรค์ในทุกองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้น อาศัยกลไกขับเคลื่อน 3 แนวทาง คือ การวางแผนโครงการและการพัฒนาร่วมกัน การบริหารจัดการการผลิต และการประเมินผล โดยมีเงื่อนไข คือ ควรออกแบบการแสดงให้สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านพื้นที่และพฤติกรรมของผู้ชม เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมและการได้รับประสบการณ์เฉพาะตัว ทั้งนี้ แนวทางการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทยนี้ สามารถนำไปเป็นตัวอย่างเพื่อพัฒนาการจัดการแสดงในร้านอาหารได้ต่อไป

คำสำคัญ : 1. การสร้างสรรค์ละคร 2. ละครอิมเมอร์ซีฟ 3. ร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก

Creating immersive theater in small bars and bistros for Thai audiences

Warissara Narkprasert

Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand

Corresponding author: 6488010722@student.chula.ac.th

Abstract

Nowadays, consumers prioritize both value for money and time in pursuit of personal experiences. Given the researcher's in-depth study in theater management and background as the owner of a small-scale restaurant and bar, it is recognized that integrating creative activities within such spaces can provide audiences with new experiential opportunities. This research aims to: 1) examine the production process of one immersive theater performance in a small-scale restaurant and bar based on relevant concepts and theories; and 2) synthesize knowledge regarding management guidelines for immersive theater in such settings. The methodology involved data collection through a review of relevant concepts and theories, interviews with immersive theater experts, documentation and synthesis of data throughout the creative production process, and audience attitude surveys conducted through questionnaires and post-performance discussions. The findings indicate that an effective immersive theater creative process consists of several key elements: script development; site-specific performance design; lighting and sound design; scenography and props; costume and makeup design; actors' scope of work and rehearsal processes; and public relations and ticketing planning. These elements are driven by three core mechanisms: project planning and collaborative development, production management, and evaluation. A crucial condition is that the performance design must align with spatial limitations and audience behavior in order to enhance audience participation and foster personalized experiences. Furthermore, these guidelines for creating immersive theater in small bars and bistros for Thai audiences may serve as a model for developing future performances in restaurant settings in the future.

Keywords: 1. Theater creation 2. Immersive theater 3. Small bars and bistros

บทนำ

ในปัจจุบันมนุษย์ได้พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ช่วยเสริมสร้างให้มนุษย์ได้รับประสบการณ์ใหม่ที่มีความหลากหลาย ทั้งในฐานะของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยเฉพาะในบทบาทของผู้บริโภคนั้น ประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ การแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น เป็นแรงผลักดันให้ผู้คนค้นหาความแตกต่างอย่างต่อเนื่อง Pine II and Gilmore (1999) เสนอแนวคิดที่ว่าเศรษฐกิจในยุคใหม่เน้นการขับเคลื่อนด้วยประสบการณ์ของผู้บริโภค ประสบการณ์คือเหตุการณ์ที่ดึงดูดบุคคลต่าง ๆ ในแบบส่วนตัว และเต็มไปด้วยความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง ปัจจุบันผู้บริโภคพิจารณาการเงินและเวลากับบริการต่าง ๆ เพื่อเปิดทางให้กับประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีคุณค่ามากขึ้น และบริษัทจำนวนมากเน้นย้ำการสร้างประสบการณ์เพื่อสร้างความแตกต่างให้กับข้อเสนอของตน พวกเขามักหาวิธีการดึงดูดลูกค้าเพื่อเปลี่ยนการบริการเป็นกิจกรรมที่น่าจดจำ ดังนั้นจากการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้บริโภคนี้เอง ส่งผลทำให้ผู้วิจัยซึ่งศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสาขาการจัดการละครเวทีและเป็นเจ้าของธุรกิจร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก เห็นว่าการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบันเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ร้านอาหารบาร์ จะช่วยให้ผู้คนมีประสบการณ์เพิ่มเติมจากร้านอาหารบาร์ และจดจำแบรนด์ของร้านอาหารบาร์ในเชิงบวกมากกว่าการเปิดให้บริการปกติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดที่จะใช้พื้นที่ของร้านอาหารบาร์เป็นพื้นที่จัดละครอิมเมอร์ซีฟ (immersive theatre)

โดยรูปแบบของละครอิมเมอร์ซีฟ เป็นละครที่มีความยืดหยุ่นในการจำกัดจำนวนคนดู ทั้งยังเอื้อให้สามารถเพิ่มประสบการณ์การดื่มกินและเล่นดนตรีเข้าไปในการแสดงได้ และที่สำคัญ คือ ผู้ชมจะได้มีประสบการณ์ร่วมกับเรื่อง เนื่องจากไม่ถูกจำกัดที่นั่งแบบในโรงละครปกติ การมีฉากบางอย่างในศูนย์กลางนั้นสำคัญมาก การมอบประสบการณ์ร่วมกันให้กับผู้ชมตั้งแต่เริ่มต้นจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นกลุ่ม และพวกเขามักจะตามผู้นำทาง ซึ่งผู้นำทางคือนักแสดง ผู้ชมมีส่วนร่วมกับการแสดง และโดยทั่วไปแล้วนักแสดงจะ “แนะนำ” ผู้ชมตลอดการแสดงเพื่อให้ผู้ชมแต่ละคนได้รับประสบการณ์เต็มรูปแบบของเรื่องโดยรวม ซึ่งแตกต่างจากละครเวทีปกติที่คนดูจะห้ามพูดคุยนั่งอยู่ที่นั่งของตัวเอง (warren, 2017, p. 57)

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทย เพื่อมีเป้าหมายว่าละครอิมเมอร์ซีฟหนึ่งเรื่องในร้านอาหารบาร์จะเป็นการนำผู้ชมเข้าสู่โลกใหม่ที่ได้รับประสบการณ์เฉพาะตัว แม้จะเป็นการเข้าไปสถานที่ซึ่งเป็นร้านอาหารบาร์ที่เปิดเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว แต่ในครั้งนี้ผู้ชมเข้าไปในฐานะตัวละคร ที่ร่วมในประสบการณ์ของตัวละคร ประกอบกับการถูกขายอาหารและเครื่องดื่มและฟังดนตรี โดยในกระบวนการทำงาน ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลเอกสารหนังสือและงานวิจัยเกี่ยวกับละครอิมเมอร์ซีฟ ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ด้านละครอิมเมอร์ซีฟและการทำละครเวทีในร้านอาหาร จากนั้นจึงทำการทดลองออกแบบรูปแบบและร่างโครงร่างเพื่อทำงานกับนักเขียนบท เพื่อสร้างบทละครที่มีองค์ประกอบของเรื่องตามโจทย์ของสถานที่จัดแสดง เช่น การเล่นดนตรีในร้านอาหารบาร์ รวมถึงประสบการณ์การกินดื่มในร้านอาหารบาร์ จากนั้นผู้วิจัยจะควบคุมการผลิต การซ้อม การจัดแสดง และการขายบัตร ตลอดจนบันทึกและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการจัดละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ให้กับผู้สนใจต่อไป โดยผู้วิจัยหวังว่าแนวทางการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟโดยรวมผลิตกับผู้ประกอบการร้านอาหารบาร์ในจังหวัดนครปฐมจะเป็นตัวอย่างการพัฒนาละครเวทีที่สามารถแสดงในร้านอาหารได้ และให้ผู้ชมมีส่วนร่วมไปกับละครที่ได้รับประสบการณ์เฉพาะตัว เพื่อให้องค์ความรู้นี้สามารถเป็นแนวทางในการผลิตงานสร้างสรรค์ลักษณะนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับละครอิมเมอร์ซีฟ จำนวน 1 เรื่อง
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการแสดงละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง “การสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทย” ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ละครเวที

ละครเวที คือ การแสดงสดบนเวทีที่เน้นการสื่อสารระหว่างนักแสดงกับผู้ชมผ่านการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และความคิด โดยจุดเด่นของละครเวที คือ ความยืดหยุ่นในรูปแบบการแสดงที่ไม่ได้จำกัดว่าต้องมีฉากใหญ่โต หรือต้องใช้นักแสดงจำนวนมาก แต่ในการแสดงจะเน้นไปที่ศิลปะการแสดงที่สามารถสื่อสารเรื่องราว ชีวิต และความรู้สึกต่าง ๆ ผ่านการแสดงสดบนเวที โดยในการสร้างสรรค์ละครเวทีนั้น อาศัยปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน ดังนี้ (Johanson, 2023)

1. บทละคร (script) หรือผลงาน (work) คือ หัวใจสำคัญของการแสดง ต้องรู้สึกถึงสิ่งที่กำลังผลิตจริง ๆ และต้องมีการเลือกบทละครที่ดี โดยเลือกพิจารณาให้เหมาะสมกับนักแสดง สถานที่ หรืองบประมาณที่มี ควรเป็นบทที่จะทำให้การแสดงออกมาดี มีบทบาทที่ไม่โอ้อวดเกินไป

2. สถานที่จัดการแสดง (venue) ต้องกำหนดสถานที่ที่จะนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ ซึ่งการเลือกสถานที่ที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ชื่อเสียง ที่ตั้ง ขนาด และช่วงเวลา ทั้งนี้ ปัจจัยด้านชื่อเสียงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะผู้ชม นักวิจารณ์และคนในวงการต่างมีแนวโน้มที่จะมาในสถานที่ที่พวกเขารู้จักและยอมรับมากกว่า โดยหลักสำคัญในการหาสถานที่ คือ สถานที่อยู่ใจกลางเมือง หรือสถานที่ที่มีระบบขนส่งที่สะดวก เป็นต้น

3. เงิน (money) เนื่องจากการผลิตละครเวทีจำเป็นต้องใช้เงิน เพื่อใช้เป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการแสดง ซึ่งผู้จัดจะต้องรู้และมีวิธีการหาแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย เช่น การลงทุนเชิงพาณิชย์ การสนับสนุนจากภาครัฐหรือมูลนิธิ การระดมทุนสาธารณะ (crowdfunding) การบริจาคส่วนตัว และการหาสปอนเซอร์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีในส่วนของการขอสปอนเซอร์ถือว่าค่อนข้างยาก เนื่องจากการเข้าถึงละครเวทีที่มีจำนวนเล็กน้อย ไม่ได้เผยแพร่ออกสู่สาธารณะ เช่น การถ่ายทอดสดออกทางโทรทัศน์ เป็นต้น ดังนั้น ในมุมมองของผู้สนับสนุนหรือสปอนเซอร์จึงอาจมองว่าไม่คุ้มค่าที่จะให้การสนับสนุนได้

โดยในส่วนของการกระบวนการสร้างสรรค์ละครเวที ต้องใช้ระยะเวลาที่นานพอสมควรจึงจะสำเร็จออกมา กระบวนการผลิตละครเวทีจะแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ (Chinserm, 2022)

1. ขั้นตอนการเตรียมการแสดง (pre-production) ซึ่งเริ่มจากการคัดเลือกบทละครหรือการเขียนบทละครขึ้นใหม่ การคัดเลือกตัวแสดง การกำกับการแสดง การออกแบบฉาก และเครื่องแต่งกาย การประชาสัมพันธ์ จัดหาสถานที่ที่ใช้ใน

การแสดง คัดเลือกตัวบุคคลและกำหนดฝ่ายต่าง ๆ เป็นต้น โดยขั้นตอนนี้หากเป็นละครฟอร์มใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 3 เดือนขึ้นไป ในขณะที่หากเป็นละครฟอร์มเล็กจะใช้เวลาประมาณ 1-3 เดือน

2. ขั้นตอนการแสดง (production) เป็นขั้นของการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม ระยะเวลาในการทำงานขึ้นอยู่กับจำนวนรอบในการแสดง โดยส่วนมากจะจัดแสดงเป็นเวลา 1 สัปดาห์ จำนวน 3-5 รอบ

3. ขั้นหลังการแสดง (post-production) เป็นขั้นของการประเมินผล คือ ประชุม สรุปงาน นำปัญหาที่พบเจอระหว่างการทำงานมาสรุปและประมวลเพื่อใช้แก้ไขในงานชิ้นต่อไป รวมถึงนำผลที่ได้รับจากการวิจารณ์ของผู้ชมมาเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จและนำไปแก้ไขในครั้งต่อไป

นอกจากนั้น จากการศึกษายังพบว่าแนวทางในการนำเสนอละครเวที สามารถแบ่งเป็นสองแนวการนำเสนอ ดังนี้ (Jindawong, 2008)

1. ละครสมัยใหม่แนวเหมือนชีวิต แนวเรียลลิสม์ (realism) และแนตเชอรัลลิสม์ (naturalism) เสนอเรื่องอย่างสมจริงและเป็นธรรมชาติ อันเป็นลักษณะของละครสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในยุโรปปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ละครมุ่งเน้นการแสดงที่เหมือนความเป็นจริงในชีวิตมากที่สุด จากที่ดูสมจริง การแสดงที่เป็นธรรมชาติเลียนแบบการแสดงของมนุษย์

2. ละครสมัยใหม่แนวต่อต้านเรียลลิสม์ (anti-realism) ละครไม่ยึดกับรูปแบบการนำเสนอของละครและกฎเกณฑ์ใด ๆ เป็นละครแนวทดลอง แสวงหา ค้นคว้า โดยมีรูปแบบละครแนวต่อต้านเรียลลิสม์ต่าง ๆ เช่น ละครแนวสัญลักษณ์ หรือซิมโบลิสม์ (symbolism) ละครแนวโรแมนติก (romantic) ละครแนวเอกสเปรชันนิสม์ (expressionism) ละครแนวเอพิก (epic) ละครแนวแอบสเอร์ดี (absurd) เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ยังมีวิธีการนำเสนอละครอีกหลายแบบ ซึ่งมีวิธีการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ตามยุคสมัยประเภทของละคร ยุคสมัยเทคโนโลยี และวิธีการแสดง มีการผสมวิธีการนำเสนอตีความ การนำเสนอของผู้กำกับ เช่น ละครร่วมสมัย (contemporary drama) หรือละครกระแสหลัก (main stream) เช่น ละครเพลง (musical) รวมถึงละครพวกแนวหน้า (avant-garde) และละครหลังสมัย (postmodern drama) และละครแนวอื่น ๆ โดยในการศึกษา ผู้วิจัยเลือกทำการสร้างสรรค์ละครเวทีประเภทละครอิมเมอร์ซีฟ ซึ่งเป็นละครที่มีความน่าสนใจในด้านของการสร้างประสบการณ์แบบหลายประสาทสัมผัสที่ทั้งเน้นให้ความรู้สึกทางกายภาพ

และเปิดโอกาสให้ผู้ชมมีส่วนร่วมโดยตรงกับพื้นที่และเรื่องราว (Machon, 2013) ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับละครอิมเมอร์ซีฟ

ละครอิมเมอร์ซีฟ นิยามความหมายตาม โจเซฟิน มาซอน (Machon, 2013) คือ ละครที่เน้นความสำคัญของพื้นที่ (space) และการออกแบบ (design) ซึ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่จับต้องได้ และกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อมุ่งสร้างประสบการณ์เฉพาะบุคคลให้แก่ผู้ชมแต่ละคน ซึ่ง Bouko (2014) ได้อธิบายเสริมนิยามของละครอิมเมอร์ซีฟ ไว้ว่า ละครอิมเมอร์ซีฟนำผู้ชมเข้าไปอยู่ใจกลางของการกระทำ ในละครในมิติของประสาทสัมผัส ละครประเภทนี้จะกระตุ้นให้ผู้ชมผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมที่เข้าไปอยู่ ดังนั้น ผู้ชมจึงถูกเชื่อมโยงกับเรื่อง และกลายเป็นส่วนสำคัญ ต่อโลกสมมตินั้นไปด้วย ฉะนั้นผู้ชมจึงไม่ได้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง แต่เป็นส่วนสำคัญ คือ เป็นผู้ประกอบ สามารถสร้างความหมาย ของเรื่องราวและขับเคลื่อนการกระทำในเรื่องด้วยตนเอง หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้ชมจะเป็นทั้งผู้กำกับการแสดงที่เลือก ทิศทางการเล่าเรื่องด้วยตนเอง ปะติดปะต่อเรื่องราวเอง โดย Machon (2013) ได้สรุปเนื้อหาและรูปแบบการแสดงที่มี ปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมได้อย่างธรรมชาติ ซึ่งสามารถแบ่งสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา นักแสดงเป็นผู้นำทางสื่อสารกับผู้ชม โดยตรงตั้งแต่แรกว่าบทบาทของพวกเขาในเรื่องรานั้นสำคัญ
2. ด้านรูปแบบ บางช่วงของการแสดงมีเหตุการณ์ให้ผู้ชมมีส่วนร่วมทางร่างกายจริง ๆ ไม่ใช่แค่จินตนาการ
3. กายภาพ ผู้ชมต้องสามารถและเต็มใจที่จะเคลื่อนที่ตามนักแสดงอย่างมีเหตุผล
4. บรรยายกาศ/เรื่องเล่า ผู้ชมต้องรู้สึกสนใจในเนื้อหาของเรื่องและโลกของเรื่อง

โดยที่ Biggin (2017) วิเคราะห์ว่า ความพลืดพลินจาก ละครอิมเมอร์ซีฟจะไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะขณะชมการแสดง แต่ยังขยายไปถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นภายหลัง การแสดง ดังนี้

1. ผู้ชมได้บอกเล่าความเป็นเจ้าของประสบการณ์ ผู้ชมจำนวนมากบรรยายถึงความตื่นเต้นจากการได้สำรวจพื้นที่ด้วยตนเองหรือการแยกจากกลุ่มเพื่อนเพื่อค้นหาเรื่องราวก่อนจะนำประสบการณ์มาแบ่งปันกันในภายหลัง ความคิดเห็นจากผู้ชมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์อิมเมอร์ซีฟที่แปลว่าผู้ชมได้บอกเล่าความเป็นเจ้าของประสบการณ์เพื่อยืนยันว่าเขาเคยอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ

2. ภาวะความเป็นเด็กที่เกิดขึ้นในระหว่างชมละคร เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่พบในคำบรรยายของผู้ชม คือ ภาวะความเป็นเด็กที่เกิดขึ้นในระหว่างชมละคร ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและประหลาดใจที่ได้เปิดรับสิ่งใหม่ ๆ และค่อย ๆ ปลดปล่อยความคิดเดิมเกี่ยวกับละคร ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการเปิดทางให้กับประสบการณ์อิมเมอร์ซีฟมากขึ้น

3. อาการแสบคันหลังจากการชมละครอิมเมอร์ซีฟ ประสบการณ์อิมเมอร์ซีฟยังคงมีอิทธิพลต่อผู้ชมแม้จะจบการแสดงไปแล้ว ผู้ชมเปรียบเทียบความรู้สึกนั้นกับการตื่นจากความฝัน ซึ่งสามารถเรียกได้ว่าเป็นอาการแสบคันหลังจากละครอิมเมอร์ซีฟ ซึ่งประสบการณ์นี้ได้ทิ้งร่องรอยความเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพและจิตใจ

โดยสำหรับประเทศไทยนั้น การจัดการแสดงละครเวทีในรูปแบบอิมเมอร์ซีฟ (immersive theatre) ยังถือเป็นเรื่องที่แปลกใหม่ โดยจากการศึกษาการจัดการแสดงละครเวทีในรูปแบบอิมเมอร์ซีฟในประเทศไทย พบว่ามีเรื่องที่น่าสนใจดังนี้

1. “Unless” Immersive Theatre ทำการแสดงในปี 2562 ผู้ชมจะได้กลายเป็นตัวเอกในการรับชมการแสดง เดินชมการแสดงไปพร้อมกับนักแสดงที่เป็นตัวดำเนินเรื่องในบรรยากาศแสง สี เสียง สัมผัส และกลิ่นไอของย่านนางเลิ้ง สร้างสรรค์โดย Bangkok 1889 และ Single Thread Theatre Co. จัดแสดง ณ ไชน่าทาวน์ กรุงเทพมหานคร วันที่ 30 พฤศจิกายน และวันที่ 1, 7-8 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ภายใต้เทศกาลละครกรุงเทพ

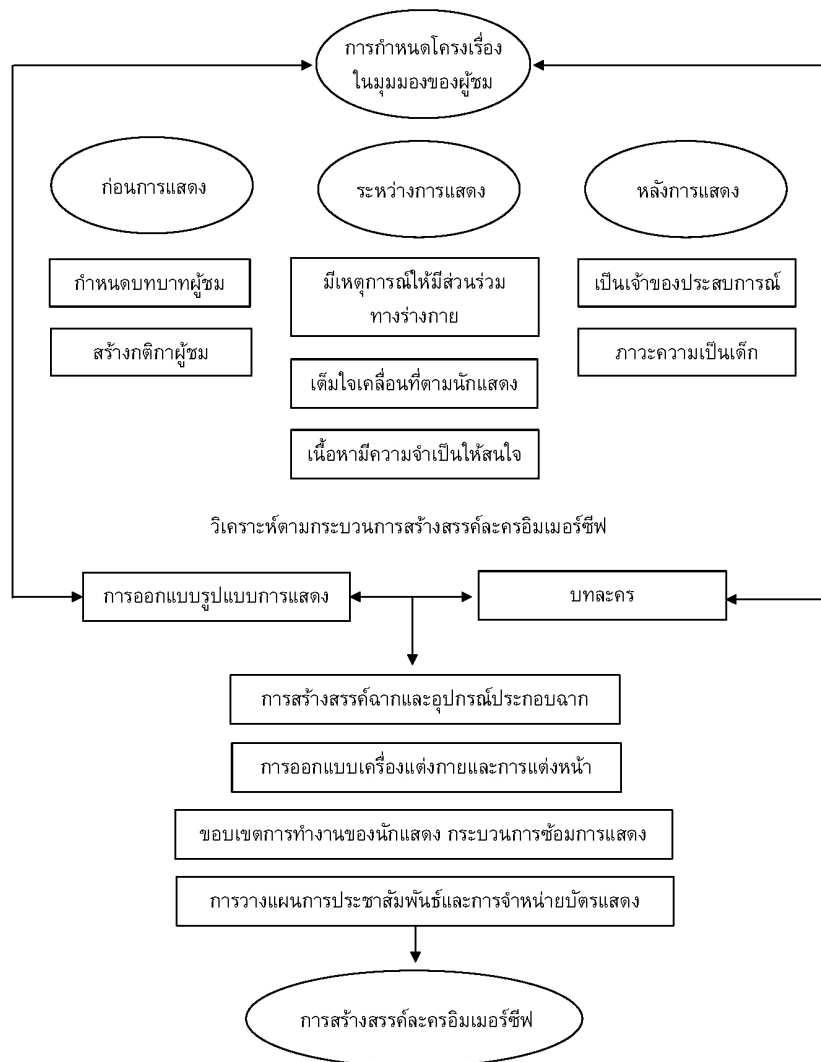
2. Bangkok Crime Story คนร้ายคือคุณนั้นแหละ ทำการแสดงในปี 2566 โดยเมื่อผู้เข้าชมจะต้องแข่งขันสืบสวนสอบสวนปริศนา ต้องเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริงที่ลงมือสอบปากคำคนร้าย หาหลักฐานโดยคุยกับตัวละครในฉากเพื่อปะติดปะต่อหลักฐาน เพื่อสรุปคดีในตอนท้าย โดยจัดแสดงที่ Yellow Lane ร่วมกับ People of Ari จัดแสดงไป 12 รอบการแสดง ในช่วงเดือนกันยายน ปี 2566 (Ruaytanapanich, 2023)

3. Siam Supernatural Tour 2021 ทำการแสดงในปี 2564 เป็นการแสดงที่ให้ผู้ชมเดินทัวร์ สำรวจทุกซอกทุกมุมของโรงละครเคแบงก์สยามพิฆเนศในยามวิกาล เส้นทางเดินทัวร์จะมีทั้งหมด 3 เส้นทาง ในแต่ละเส้นทางจะมีไกด์พาทัวร์ ซึ่งแต่ละเส้นทางนั้นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกัน การแสดงเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เราใช้ชีวิตอยู่ สร้างสรรค์โดย FULLFAT Theatre จัดแสดง

ณ โรงละครเคแบงก์สยามพิฆเนศ ห้างสรรพสินค้า
สยามสแควร์วัน ชั้น 7 ในวันที่ 17 มีนาคม - 9 เมษายน
พ.ศ. 2564 (Groundcontrol, 2021)

กล่าวโดยสรุปละครอิมเมอร์ซีฟ (immersive theatre)
เป็นการจำลองความจริงปลอม ที่ดูเหมือนจะเปิดให้มีส่วนร่วม
แต่แท้จริงแล้วยังคงมีข้อจำกัดที่จำเป็นต้องถูกควบคุมโดย
ผู้สร้างอยู่ดีภายใต้เรื่องราวที่นักแสดงและผู้ชมสามารถ
มีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างธรรมชาติ โดยที่เรื่องราวของการแสดง
ควรดำเนินไปในพื้นที่ เวลา และบริบทเดียวกัน ผู้ชมมีสิทธิ์
สำรวจพื้นที่ด้วยตนเอง และนำเรื่องราวมาแบ่งปันกัน
ภายหลังได้ โดยที่อิทธิพลของผู้ชมความน่าจะเป็นที่อาจจะ
เกิดขึ้นในเรื่องราวได้ถูกซ่อนความน่าจะเป็นและเตรียมไว้ใน

เรื่องเล่าแล้ว ซึ่งจากความแปลกใหม่ของละครเวทีอิมเมอร์ซีฟ
ในประเทศไทย และความน่าสนใจของประสบการณ์ที่ผู้ชม
จะได้รับจากการรับชมละครเวทีอิมเมอร์ซีฟนั้น ทำให้ผู้วิจัย
มีความสนใจที่จะทำการศึกษา โดยการสร้างสรรค์ละคร
อิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทย
จำนวน 1 เรื่อง เพื่อศึกษากระบวนการผลิตละครอิมเมอร์ซีฟ
ตามหลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับละครอิมเมอร์ซีฟ
อันจะนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้แนวทางการจัดละคร
อิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ซึ่งสามารถนำไปใช้
เป็นข้อมูลแนวทางในการสร้างละครอิมเมอร์ซีฟให้กับ
ผู้ที่สนใจต่อไป โดยมีการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายศึกษากระบวนการผลิตละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับละครอิมเมอร์ซีฟ จำนวน 1 เรื่อง และเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการแสดงละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ สหวิธีการ กล่าวคือ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำละครอิมเมอร์ซีฟ (immersive theatre) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการแสดง (producer) นักเขียนบทละครอิมเมอร์ซีฟ และผู้มีประสบการณ์การรับชมละครอิมเมอร์ซีฟในฐานะบรรณาธิการสื่อการแสดงในประเทศไทย และใช้แบบบันทึก เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยผ่านกระบวนการการจัดการสร้างสรรค์ละครเวที ตั้งแต่ขั้นก่อนการผลิต (pre-production) ขั้นผลิต (production) และขั้นหลังการผลิต (post-production) โดยสำรวจทัศนคติผู้ชม จำนวน 100 คน และทีมงาน จำนวน 20 คน ผ่านการแจกแบบสอบถาม (questionnaire) การพูดคุยหลังการแสดง (post show talk) ร่วมกับผู้ชม ทีมงานบางส่วน และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาทัศนคติผู้ชมต่อภาพรวมการแสดง

ผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการผลิตละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับละครอิมเมอร์ซีฟ กระบวนการสร้างสรรค์ในทุกองค์ประกอบอาศัยกลไกขับเคลื่อน 3 แนวทาง คือ การวางแผนโครงการและการพัฒนาร่วมกัน การบริหารจัดการการผลิต และการพัฒนาผล โดยมีเงื่อนไข คือ ควรออกแบบการแสดงให้สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านพื้นที่และพฤติกรรมของผู้ชม ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยตามองค์ประกอบที่สำคัญออกเป็นดังนี้

1. กระบวนการผลิตละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทย โดยกำหนดมุมมองของผู้ชมเป็นหลัก เมื่อวิเคราะห์ตามหลักการสร้างสรรค์ละคร ผลจากการทดลองจัดแสดงละครในพื้นที่จริง มีดังนี้

1.1 บทละคร จากผลการศึกษา พบว่า การสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทย ควรเป็นเรื่องราวที่เข้าใจได้ง่าย และเป็นเรื่องราวที่ทุกคนคุ้นเคย ผู้ชมการแสดงที่เข้าชมอาจเคยมีส่วนร่วมในเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือมีความทรงจำที่คุ้นเคยร่วมกัน ผู้วิจัยเลือกให้เป็นเรื่องของความรักของเจ้าของร้านที่สร้างร้านนี้ขึ้นมากับคนรัก ซึ่งนำมาจากเรื่องราวในชีวิตจริงของผู้วิจัย แต่ผู้วิจัย

ให้นักเขียนปรับเปลี่ยนวิธีการเล่า จากที่เรื่องต้องดำเนินจากการสร้างร้านมาด้วยกันให้เป็นเรื่องที่เลิกรากัน โดยที่ตัวละครกลับมาเล่าเรื่องราวความหลังให้กับผู้ชม เพิ่มตัวละครในมิติอื่น ๆ ให้นำติดตาม โดยคัดเลือกนักเขียนจากบทบาทในชีวิตที่คล้ายกัน เช่น เป็นเด็กต่างจังหวัดที่ต้องเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ เหมือนกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีวิดีโอคอลให้ผู้เขียนเห็นสถานที่และเล่าเรื่องความทรงจำต่าง ๆ ในฐานะเจ้าของร้าน มีกระบวนการจัดประชุมรายสัปดาห์เพื่อติดตามความก้าวหน้าปรับเปลี่ยนพัฒนาบทละครจนถึงวันแสดง โดยเน้นย้ำโจทย์กับนักเขียนในเรื่องประเภทของละครเป็นประเภทละครอิมเมอร์ซีฟ มีตัวเลือกการแสดงให้เลือกชมได้ในช่วงเวลาเดียวกันและเรื่องต้องเชื่อมโยงกับพื้นที่ ใช้ประโยชน์จากลักษณะเฉพาะของพื้นที่ได้เต็มที่โดยไม่ต้องสร้างฉากการแสดงขึ้นใหม่ แต่ใช้การตีความตามลักษณะของพื้นที่ในการออกแบบเรื่องราว เช่น เคาเตอร์บาร์เป็นจุดเริ่มต้นของความลับ ที่พนักงานร้านหรือลูกค้าคนสนิทพูดความลับกันโต๊ะอาหารในมุมหลังชั้นหนังสือเป็นจุดนัดพบประจำเพราะเป็นมุมลับตาคน มุมเปียโนที่มีภาพความหลังของคู่รักที่มักคุ้นเคยในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ศาลพระภูมิที่อยู่มานานและเห็นเรื่องราวทุกอย่าง โดยบทละครอิมเมอร์ซีฟจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้การเคลื่อนไหวของผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราว มีการค้นพบสิ่งของที่นำไปสู่ความลับบางอย่างที่จะต้องไขปริศนา โดยสามารถใช้อุปกรณ์ได้จริง เช่น เครื่องดื่มจริงของขวัญของคนรักเก่า ที่สามารถเปิดอ่านได้ และมีผลต่อบทจริง ๆ ผู้ชมมีบทบาทชัดเจน เช่น ในร้านผู้ชมเป็นลูกค้าและเป็นพยานให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในร้าน โดยกำหนดให้เรื่องราวมีมากกว่า 1 เส้นเรื่อง เพื่อให้ผู้ชมสามารถเลือกรับชมประสบการณ์ไม่ซ้ำกัน เพื่อกระตุ้นให้กลับมาดูซ้ำ หรือกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการคุยกันมากขึ้นหลังการแสดง โดยบทเปิดโอกาสให้สามารถเล่นดนตรีสดกับนักแสดงได้ แต่ก็จะต้องมีตัวละครที่สามารถควบคุมผู้ชมในฐานะตัวละครด้วยได้เช่นกัน และบทต้องมีจังหวะที่ตัวละครเกิดจังหวะที่ต้องข้ามเส้นเรื่องของตัวเองและกันเป็นระยะ เพื่อเป็นการรอบการจำกัดเวลาการแสดงที่สำคัญ คือ ภาษาที่ใช้ควรเข้าใจง่ายและเป็นภาษาพูดทั่วไป

1.2 การออกแบบรูปแบบการแสดงให้เหมาะสมกับพื้นที่ การออกแบบประสบการณ์ให้ไม่รบกวนการให้บริการหลักของร้าน เช่น จำกัดจำนวนผู้ชม จากเรื่องนี้ผู้ชมอยู่ที่ประมาณ 40 คน/การแสดง การแสดงจัดขึ้นในช่วงหัวค่ำ ภายหลังการปิดร้าน เนื่องจากเป็นช่วงที่สภาพแวดล้อมโดยรอบเริ่มเงียบและอากาศไม่ร้อนแฉะไม่ได้อยู่ในห้องปรับอากาศ ปรับเมนูร้าน

งดจำหน่ายอาหารและเมนูเครื่องดื่มประเภทปั่น ขอความร่วมมือกับพนักงานร้าน เช่น ให้คอยช่วยเหลือนักแสดงที่สวมบทบาทเป็นพนักงาน รวมถึงให้พนักงานช่วยดูแลลูกค้าตามปกติโดยสนับสนุนค่าล่วงเวลาของพนักงาน การออกแบบรูปแบบจัดแสดง ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้ทุกพื้นที่ของร้านโดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดร้าน การแสดงแบ่งเป็นสองเส้นเรื่อง คือ นอกร้านและในร้าน แต่จะมีพื้นที่กลางร้านที่ทั้งคนในร้านและนอกร้านมองเห็นทั้งสองเส้นเรื่องมาเชื่อมโยงกัน นักแสดงมีการชักชวนจนคุ้นเคยกับสถานที่และความเป็นไปได้ของการเคลื่อนที่ของผู้ชม จำเป็นต้องมีการตั้งโต๊ะลงทะเบียนรูปแบบปกติเพื่อบอกกติกาผู้ชมก่อนเข้าชมการแสดงและคัดกรองผู้ชม โดยกำหนดบทบาทของผู้ชมในฐานะตัวละคร คือ เป็นลูกค้า จำเป็นต้องติดสติ๊กเกอร์หรือมีสัญลักษณ์บางอย่างติดตัวผู้ชมเพื่อเป็นจุดสังเกตให้สต๊าฟ (staff) คอยดูแลได้อย่างทั่วถึงและผู้ชมเคลื่อนไหวได้อย่างมีอิสระ เมื่อผู้ชมรับทราบว่ ละครเรื่องนี้จะถูกแบ่งออกเป็นสองเส้นเรื่อง ผู้ชมจะเกิดภาวะความอยากเป็นเจ้าของประสบการณ์ ทำให้ผู้ชมมีความต้องการแยกกันชมเพื่อมาพูดคุยเรื่องราวกันในภายหลัง

จากการทดลองสร้างสรรค์และจัดแสดงละครอิมเมอร์ซีฟ 1 เรื่อง ในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ผลการวิจัย พบว่า การออกแบบรูปแบบการจัดการแสดงที่เหมาะสมในบริบทนี้ จำเป็นต้องเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างพื้นที่จริง การกำกับการแสดง และการดำเนินเรื่องแบบมีปฏิสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของพฤติกรรมผู้ชมเป็นหลัก ผู้วิจัยเลือกที่จะเชื่อมโยงเรื่องเป็นดังตารางที่ 1 โดยมีรูปแบบการแสดงดังภาพที่ 2

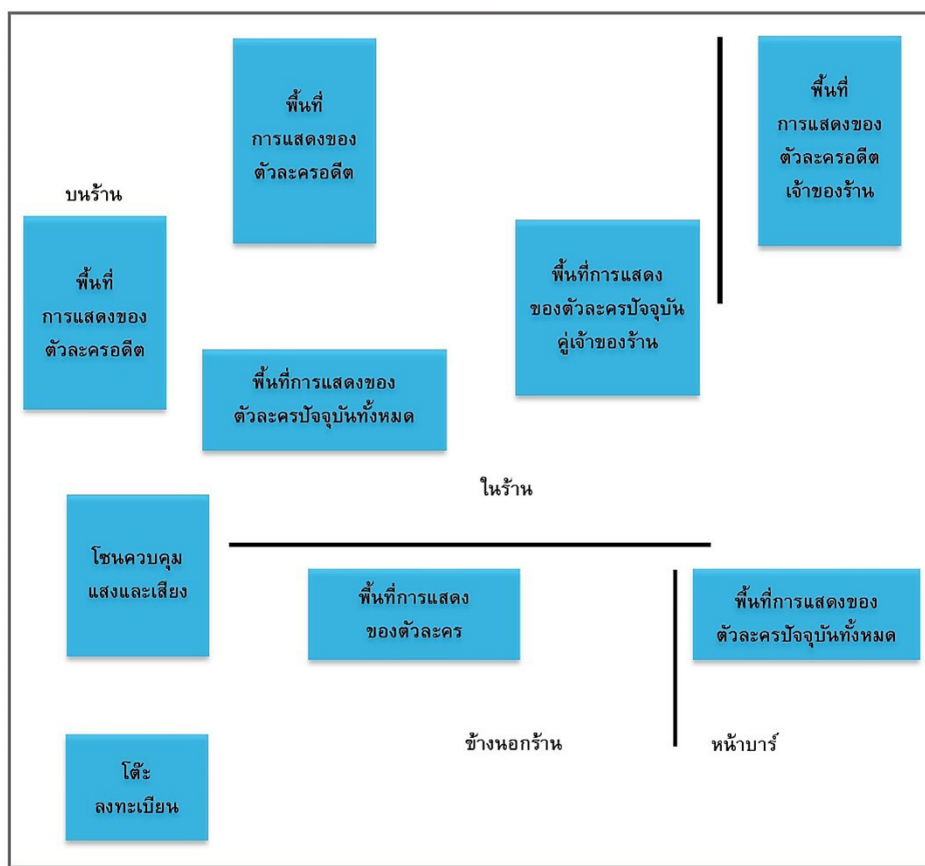
1.3 การสร้างสรรค์แสงและเสียงเพลงในละคร จากกระบวนการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก พบว่า การใช้แสงและเสียงเพลงมีบทบาทสำคัญ

ในการกำหนดอารมณ์ของเรื่อง เนื่องจากแสงและเสียงสามารถสื่อสารเนื้อหาทางอ้อมและควบคุมการรับรู้ของผู้ชมในลักษณะที่ไม่ต้องใช้บทพูดหรือการบอกเล่าโดยตรง โดยเฉพาะผู้วิจัยเลือกออกแบบการแสดงในพื้นที่ของร้านโดยไม่เคลื่อนย้ายหรือปรับเปลี่ยนที่นั่งในร้าน แม้จะเป็นการสร้างละครเวทีนอกโรงละคร ก็สามารถสร้างบรรยากาศการชมละครเวที โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ การปรับแสงในแอปพลิเคชันมือถือ ลำโพงบลูทูธ เข้ามาสร้างลูกเล่นทางการแสดงได้ การสร้างสรรค์แสง จะแบ่งออกเป็นแสงในปัจจุบัน คือ เน้นแสงไฟสีส้มและสีชมพู แสงในอดีตกำหนดให้เป็นสีฟ้าสลัว ตัดกับไฟสีส้ม อาจจะมีลูกเล่นการเล่นกับแสง คือ การปิดเปิดไฟเมื่อเรื่องกล่าวถึงสิ่งลึกลับ หรือการเปิดไฟให้สว่างที่สุดตัดกับความสลัวเป็นสถานการณ์ที่ทุกคนกลับมาในปัจจุบัน ดังภาพที่ 3

การใช้เสียงและดนตรีใช้เสียงในการควบคุมฉากการแสดง เนื่องจากสถานที่ที่ใช้แสดงเป็นร้านอาหารบาร์จึงมีการกำหนดให้มีเสียงบรรยากาศเปิดตลอดตลอดเวลา เป็นเสียงที่มักจะเปิดในร้านอาหารบาร์เพื่อควบคุมผู้ชมให้อยู่ในโลกของละคร เนื่องจากการนำผู้ชมและนักแสดงออกจากโรงละคร จะทำให้เจอบความท้าทายของเสียงที่ยากจะควบคุมได้ เช่น เสียงรถจักรยานยนต์ด้านนอกร้าน หรือเสียงผู้ชมพูดคุยกันระหว่างการแสดง โดยวิธีที่ทำให้ผู้ชมเข้าไปสู่โลกของเรื่องได้มากขึ้น ผู้วิจัยเลือกใช้เสียงดนตรีสด ไม่ว่าจะเป็นเสียงจากกีตาร์หรือกล่องดนตรีที่จะเป็นเครื่องมือกำกับอารมณ์โดยแทรกไปในฉากที่ไม่มีบทสนทนา และคัดเลือกเนื้อหาเพลงที่มีความหมายกลาง ๆ ให้ความรู้สึกเศร้าก็ได้ หรือยินดีก็ได้ โดยในเมืองของร้านอาหารบาร์ที่ใช้จัดแสดง มีนักดนตรีจำนวนมากอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงคัดเลือกนักแสดงที่เป็นนักดนตรีโดยมีการใช้เสียงกีตาร์ ร้องเพลงร่วมกัน ตลอดการแสดง

ตารางที่ 1 การเชื่อมโยงเรื่องการจัดแสดงละครอิมเมอร์ซีฟ 1 เรื่อง ในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก

พื้นที่	การกำกับการแสดง	เวลา	ผู้สาว คือ
ด้านนอกร้าน	เรื่องของพนักงาน	ดำเนินบทสนทนาไปพร้อม ๆ กัน	คนที่ดำเนินเรื่องแบบมีปฏิสัมพันธ์เป็นตัวละครที่จะอยู่ในทุก ๆ ช่วงเวลาของทุก ๆ คน
ด้านในร้าน	เรื่องของคู่รักปัจจุบัน ที่ร่วมสร้างคาเฟมาด้วยกัน แต่ปัจจุบันเลิกกันไป	ดำเนินบทสนทนาไปพร้อม ๆ กัน	
พื้นที่โดยรอบที่เชื่อมกับทุก ๆ ที่	เรื่องของคู่รักอดีต ที่ร่วมสร้างคาเฟมาด้วยกัน	จุดหยุดเวลา	

ภาพที่ 2 รูปแบบการแสดง (ที่มา : Warissara Narkprasert)

ภาพตัวอย่างในอดีต

แสงปัจจุบัน

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการจัดแสงโดยใช้หลอดไฟที่ควบคุมแสงจากโทรศัพท์มือถือ (ที่มา : Warissara Narkprasert)

1.4 การสร้างสรรค์ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก จากการทดลองสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กพบว่า ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากไม่ได้ถูกจัดวางแบบเวทียิ่งเดิม ที่ต้องประกอบสร้างหรือเผยให้เห็นเพียงบางมุม แต่ฉากในร้านอาหารบาร์ถูกผสมผสานเข้ากับพื้นที่ที่ต้องใช้งานจริง ผู้ชมเดินสำรวจทั้งร้านอาหารบาร์ได้ในฐานะตัวละคร เข้าไปนั่งร่วมกับนักแสดงจริง ๆ เพื่อให้ผู้ชมรับรู้

สถานที่นั้นในฐานะ “โลกของเรื่อง” และกลายเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์อันกลมกลืน (Machon, 2013; Biggin, 2017) ฉากไม่ได้แยกส่วน แต่ถูกดัดแปลงและตีความ ใช้แสง เสียง และนักแสดง เช่น โต๊ะอาหารที่เหมือนกันในร้านจะถูกจัดสรรให้ทำหน้าที่ต่างกัน เช่น โต๊ะในมุมตัวหนึ่งเคยเป็นที่นั่งประจำของคู่รักในอดีต แต่ในปัจจุบันเหลือเพียงแค่เจ้าของร้านคนเดิมที่นั่งอยู่กับกล่องสิ่งของที่เคยได้รับ โดยโต๊ะมุนั้นเป็นทั้งฉาก

ในอดีตและปัจจุบัน โดยใช้แสง เสียง เพื่อสร้างบริบทใหม่ ให้สถานที่เดิม มีการใช้อุปกรณ์ประกอบฉากเพิ่มเติม เช่น รูปภาพของอดีตที่ยังอยู่บนผนังในมุมหนึ่ง ซึ่งเป็นความทรงจำ ครั้งเก่าที่ยังอยู่ นอกจากนี้ อุปกรณ์ประกอบฉากยังทำหน้าที่ เป็นสื่อกลางของเรื่องราว สำหรับนักแสดงและผู้ชม การเข้า มาชมละคร ทุกคนจะได้รับกระดาศที่ต้องเขียนว่า “ความรัก ของคุณรชาติเป็นยังไง” ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมนี้ ได้โดยตรง ซึ่งสามารถมองหาลองของตัวเองหรือของคนอื่นก็ได้ หรือมองหาลองตัวละครในเรื่องที่ยังไม่ยอมบอก ซึ่งส่วนนี้ จะทำหน้าที่เป็นเบาะแสให้ผู้ชมใช้เชื่อมโยงข้อมูลตัวละคร ตลอดช่วงเวลาการแสดงหรือแม้ว่าจบเรื่องไปแล้วก็ตาม

แม้จะไม่ต้องก่อสร้างหรือทำฉากขึ้นใหม่ แต่ความยากคือการ ทำให้ผู้ชมเชื่อว่าพื้นที่นี้ก็เป็นพื้นที่ของการแสดง ซึ่งความ ทับซ้อนของโลกความเป็นจริงและโลกของเรื่อง กติกาของ ละครอิมเมอร์ซีฟ ทำให้การสร้างละครละครในพื้นที่ที่ไม่ใช่ โรงละครสามารถจัดทำได้อย่างสมเหตุสมผล และสามารถ สร้างสรรค์งานในประเภทนี้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ แต่จะต้องมีการ สร้างความเชื่อว่าสถานที่นี้กับบทละครนี้เชื่อมโยงกันและ สื่อถึงกัน ยกตัวอย่าง เช่น ผู้วิจัยเชื่อว่าคาเฟ่คือพื้นที่ของ การกลับมาและความหลัง เบาะแสจากอุปกรณ์ประกอบฉาก จึงต้องแสดงถึงความหลังของพื้นที่แห่งนี้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ภาพกระดาศรูปแก้วน้ำ (ที่มา : Warissara Narkprasert)

1.5 การออกแบบเครื่องแต่งกายและการแต่งหน้า การ ออกแบบการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายในละครอิมเมอร์ซีฟ ที่จัดแสดงในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กจำเป็นต้องแต่งกาย และแต่งหน้าให้กลมกลืนกับพื้นที่จริง โดยไม่จำเป็นต้อง แต่งหน้าแบบละครเวที เนื่องจากเป็นระยะใกล้ ควรแต่งหน้า และแต่งกายให้เหมาะสมกับสภาพอากาศจริงในร้าน เนื่องจากการแสดงไม่ได้อยู่ในห้องปรับอากาศและมีการเคลื่อนที่ไปมา นักแสดงจึงต้องแต่งกายให้สามารถเคลื่อนไหวได้สะดวก ใส่รองเท้าผ้าใบหรือใส่รองเท้าแตะลักษณะที่สวมใส่สบาย การแต่งกายสอดคล้องกับบุคลิกตัวละคร เช่น เจ้าของร้าน อาจจะใส่ผ้ากันเปื้อน แต่งหน้าโทนธรรมชาติ ทำให้การสร้างละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ มีกระบวนการ ออกแบบเครื่องแต่งกายและแต่งหน้าที่ไม่ยุ่งยาก หากนำไป สร้างสรรค์ต่อยอด ก็ไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่อง

ห้องแต่งตัวของนักแสดง สไตลิสต์ หรือช่างแต่งหน้ามืออาชีพ แต่เน้นไปที่การเล่าเรื่องและกิจกรรมที่ผู้ชมจะได้ทำร่วมกัน

1.6 ขอบเขตการทำงานของนักแสดงและกระบวนการ ซ้อมการแสดง ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัย เลือกที่จะคัดเลือกนักแสดงผ่านกูเกิลฟอร์ม (Google Form) โดยแชร์ในเพจร้านอาหารบาร์ และมีความตั้งใจที่จะให้นักแสดง เป็นคนในพื้นที่ สามารถเป็นมือใหม่ด้านการแสดงได้ โดย เน้นซ้อมช่วงเย็น นักแสดงและทีมงานจะต้องลงตารางเวลาว่าง รายเดือนและรายสัปดาห์ เพื่อจัดสรรเวลาที่สะดวกให้ได้ ดำเนินงานตามตารางการทำงานของโปรดักชัน ส่วนมากจะ เน้นซ้อมช่วงเย็น เนื่องจากอากาศเย็นและนักแสดงว่างจาก การกินจ้ออื่น และช่วงเวลาที่ร้านไม่ได้เปิดทำการ และขอใช้ ช่วงเวลาในวันเสาร์-อาทิตย์ที่ร้านปิดเร็ว เข้ามาซ้อมกับพื้นที่จริง ในส่วนของการซ้อมแบ่งการซ้อม เนื่องจากนักแสดงมีการ

จับคู่กัน คือ คู่อดีตเจ้าของร้าน และคู่ปัจจุบันเจ้าของร้าน และคู่พนักงานที่ร้าน ผู้วิจัยมักเลือกซ้อมเป็นคู่เพื่อให้นักแสดงเข้าใจความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นก่อน และหมั่นดึงผีสาวมาเฝ้าดูเป็นระยะเนื่องจากเป็นตัวละครที่ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับใคร แต่เป็นผู้เฝ้ามองที่ศาลและรู้เรื่องราวในทุกช่วงเวลาของตัวละคร เนื่องจากนักแสดงเป็นนักแสดงหน้าใหม่เกือบทั้งหมดและยังมีหลายคนที่ไม่เคยดูละครเวที ผู้วิจัยจึงนำนักแสดงไปดูละครที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผลงานของนิสิตในสาขา

ต่าง ๆ ทั้งยังจัดเวิร์กช็อปการแสดงอยู่บ่อยครั้ง และหมั่นทดลองเป็นผู้ชมว่า หากเป็นผู้ชมจะเคลื่อนไหวหรือทำอะไรกับสิ่งนี้ โดยที่นักแสดงทุกคนจำเป็นต้องรู้กระบวนการต้นตอเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักแสดงเป็นผู้สร้างประสบการณ์ร่วมไปกับผู้ชม ต่อมาก็คือเป็นเรื่องคิว ที่จะเริ่มจับคู่นักแสดงมาหลากหลายคู่มากขึ้น พร้อมกับเรียกสแตจเข้า เพื่อพัฒนาระบบคิวและสัญญาณ สุดท้ายจึงเริ่มซ้อมกับเทคนิคแสงและเสียงที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงการแสดง ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การเวิร์กช็อปการแสดง (ที่มา : Warissara Narkprasert)

1.7 การวางแผนการประชาสัมพันธ์และการจำหน่ายบัตรชมการแสดง เป้าหมายหลักของการประชาสัมพันธ์สำหรับละครเรื่องนี้ คือ การขายการแสดง เนื่องจากรูปแบบการแสดงแสดงอยู่ในร้านอาหารบาร์ ซึ่งเป็นพื้นที่การแสดงทางเลือกที่มีอยู่ทั่วไป โดยบทบาทของผู้จัดทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ให้คนทราบว่าร้านอาหารบาร์กำลังจะมีกิจกรรมพิเศษรูปแบบใหม่และสร้างการรับรู้ว่าเป็นละครนอกโรงละครที่จัดทำมาเพื่อเล่นในร้านอาหารบาร์โดยเฉพาะ ผู้วิจัยเก็บภาพบรรยากาศการเวิร์กช็อปทั้งในสตูดิโอ ห้องซ้อมที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชาสัมพันธ์ให้คนได้จองที่นั่ง ต่อมากระตุ้นให้ผู้ชมอยากมารับชมด้วยการเปิดตัวนักแสดง โดยฉากเป็นร้านและสถานที่ใกล้ร้านคือ สะพานสระแก้วที่เป็นที่คุ้นเคยของคนนครปฐม โดยรูปแบบ

การประชาสัมพันธ์ทั้งหมด ผู้วิจัยเลือกดำเนินการในวันเดียว โดยระหว่างนี้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Mamai, Production, Dramaarts_chula และ ma.term ทั้งใน Facebook, Instagram, Instagram Story และ TikTok เพื่อสร้างการรับรู้ว่าละครสามารถบูรณาการร่วมเป็นในแง่ของการศึกษาและละครเอกชนก็ได้ และผู้วิจัยได้จัดการแสดงรอบ Audience test เพื่อทดลองจัดการแสดงและถือว่าการจัดการแสดงรอบสื่อ โดยผู้ชมคือสื่อในจังหวัดนครปฐม เจ้าของร้านอาหารบาร์ และนักศึกษาที่เรียนละครเวทีในมหาวิทยาลัยใกล้เคียงกับร้านอาหารบาร์ให้เกิดการบอกปากต่อปากเกี่ยวกับละครเวที กระตุ้นให้ผู้ชมแชร์ประสบการณ์ความประทับใจในโซเชียลมีเดียเพื่อที่จะเก็บการแสดงไว้นายการแสดงต่อไป ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ตัวอย่างโปสเตอร์ละครอิมเมอร์ซีฟ (ที่มา : Warissara Narkprasert)

2. การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการแสดงละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ได้แก่ การวางแผนโครงการและการพัฒนาาร่วมกัน การบริหารจัดการการผลิต และการประเมินผล เป็นกระบวนการกลางที่ต้องเกิดขึ้นในทุก ๆ กระบวนการผลิต เพื่อให้โครงการประสบความสำเร็จในแง่ของศิลปะและธุรกิจ สามารถแบ่งออกเป็นดังนี้

2.1 การวางแผนโครงการและการพัฒนาาร่วมกัน การเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การพูดคุยกับเจ้าของร้าน รวมถึงศึกษาสภาพแวดล้อมโดยรอบเพื่อหาแรงบันดาลใจและสร้างกระบวนการที่จะสร้างประสบการณ์ให้สอดคล้องกับคุณสมบัติพิเศษของละครอิมเมอร์ซีฟ ภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ ทีมงาน ผู้ชม และงบประมาณ การวางแผนจำเป็นต้องมีในทุก ๆ กระบวนการในเบื้องต้น แต่ก็ต้องมีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ

2.2 การบริหารจัดการการผลิต ต่อจากการวางแผน การบริหารจัดการการผลิตจำเป็นต้องถูกส่งต่อไปให้กับทีมงานในแต่ละส่วน นอกจากจะส่งต่อหน้าที่และคำสั่ง สิ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการ คือ เครื่องมือ ไม่ว่าจะเป็นแบบฟอร์ม ตัวอย่าง ที่ปรึกษาผู้มีประสบการณ์ โอกาสในการจัดการฝึกคือเครื่องมือที่จะสร้างแผนรับมือกับความท้าทายที่น่าจะเกิดขึ้น

2.3 การประเมินผล มีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจนในทุก ๆ กระบวนการผลิต ภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ อุปกรณ์ทักษะของทีมงานและนักแสดง บอกเล่าความคาดหวังกับการแสดงอย่างตรงไปตรงมาในทุก ๆ การประเมินผลวางแผนต่อยอด และแก้ไขปรับปรุงโดยทันที

องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการแสดงละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กไม่เพียงเป็นแนวทางการจัดการสร้างสรรค์การแสดง แต่เป็นแนวทางการจัดการที่ใช้ได้กับศิลปะและธุรกิจในทุก ๆ มิติ เพียงแต่บริหารจัดการจำเป็นต้องมีเกณฑ์อย่างชัดเจนภายในใจทุกครั้ง มีเอกสารหลักฐานในการติดตามความก้าวหน้า คอยกำกับติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละกระบวนการ และใช้ความสามารถของบุคลากรในที่อย่างคุ้มค่า ภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ ทีมงาน ผู้ชม และงบประมาณ

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการผลิตละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทย โดยกำหนดมุมมองของผู้ชมเป็นหลัก พบว่า การวางแผนการสร้างและพัฒนาบทรูปร่างเป็นกระบวนการตั้งต้นที่สำคัญที่สุดสำหรับการสร้างสรรค์เรื่องราวที่ใช้ควรเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ไม่ยากเกินไป ภาษาที่ใช้ควรเข้าใจง่ายและเป็นธรรมชาติสำหรับผู้ชมไทย นักแสดงสามารถแต่งหน้า ออกแบบการแต่งกายได้ง่ายตามชีวิตประจำวัน และเรื่องราวไม่เกินขอบเขตความสามารถของนักแสดงภายใต้ระยะเวลาที่จำกัด ซึ่งแนวทางการออกแบบบทรูปร่างสอดคล้องกับนิยามของคำว่า ละครอิมเมอร์ซีฟ โดย โจเซฟิน มาซอน (Machon, 2013) ที่กล่าวว่า ละครจะต้องเน้นที่ความสำคัญของพื้นที่ (space) และการออกแบบ (design) ซึ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่จับต้องได้ และกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อมุ่งสร้างประสบการณ์เฉพาะบุคคลให้แก่ผู้ชมแต่ละคน

กระบวนการบริหารการผลิต การเลือกนักเขียนที่มีประสบการณ์ส่วนตัวคล้ายกันกับเรื่องที่จะเล่า และการกำหนดข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ ทักษะทีมงานและนักแสดงงบประมาณ ระยะเวลาทำงาน ทำข้อตกลงเรื่องการแก้ไขและปรับบทละคร ทดลองแสดงตามบทที่ปรับมาในแต่ละรอบการแสดง สุดท้ายหมั่นประเมินผลระหว่างการซ้อมอยู่เสมอ บทคือหัวใจของการสร้างสรรค์ละครในร้านอาหารบาร์ บทละครที่เหมาะสมจะช่วยลดความท้าทายในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. การออกแบบรูปแบบการแสดงให้เหมาะสมกับพื้นที่ การวางแผนการออกแบบรูปแบบการแสดงเพื่อไม่ให้ประสบการณ์การชมละครเวทีรบกวนการให้บริการหลักของร้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเคลื่อนย้ายสถานที่ การกำหนดบทบาทของผู้ชมในฐานะตัวละคร การกำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวนักแสดง ซึ่งสอดคล้องกับหลักในการจัดพื้นที่ของชัยญานันท์ ชัชวาล และคณะ (Chatchawan et al., 2022) ที่ศึกษาเรื่อง LOOP: การสร้างสรรค์ละครแนวสืบสวนสอบสวนในรูปแบบอิมเมอร์ซีฟ เรียเตอร์ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าหลักในการจัดพื้นที่ นักแสดงต้องสามารถจัดการตัวเองในการใช้พื้นที่ให้ดี โดยพื้นที่ว่างจากนักแสดงเพื่อที่สามารถแทรกตัวจากผู้ชมเข้าไปสนทนากับนักแสดงของตนได้ หากพื้นที่ไม่ว่างจริง ๆ ก็ต้องขอความร่วมมือกับผู้ชมให้ยับยั้งเพื่อให้เกิดพื้นที่ว่างและตัวนักแสดงสามารถแทรกเข้าไปอยู่ตรงนั้นได้ นักแสดงต้องรู้จักพื้นที่ใช้แสดงทั้งหมด มีความคุ้นชินกับพื้นที่นั้น ๆ เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ให้เกิดความผิดพลาดในระหว่างเวลาทำการแสดงน้อยที่สุด โดยจากการทดลองสร้างสรรค์และจัดแสดงละครอิมเมอร์ซีฟ 1 เรื่องในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก ผลการวิจัย พบว่า การออกแบบรูปแบบการจัดการแสดงที่เหมาะสมในบริบทนี้จำเป็นต้องเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างพื้นที่จริง การกำกับแสดงและการดำเนินเรื่องแบบมีปฏิสัมพันธ์ ต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างศิลปะการแสดงกับการออกแบบประสบการณ์ในพื้นที่เฉพาะ ซึ่งช่วยให้การแสดงมีความสัมพันธ์กับบริบทของสถานที่อย่างลึกซึ้ง (Biggin, 2017) และการแบ่งส่วนของการแสดงออกอย่างชัดเจน ช่วยให้ผู้ชมสามารถลำดับเรื่องราวได้ง่ายขึ้นและเชื่อมเรื่องราวได้เอง แม้ว่าการแสดงจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน

3. จากกระบวนการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก พบว่า การใช้แสงและเสียงเพลงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอารมณ์ของเรื่อง เนื่องจาก

แสงและเสียงสามารถสื่อสารเนื้อหาทางอ้อมและควบคุมการรับรู้ของผู้ชมในลักษณะที่ไม่ต้องใช้บทพูดหรือการบอกเล่าโดยตรง หรือสามารถกล่าวได้ว่าละครอิมเมอร์ซีฟมุ่งเน้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในพื้นที่ที่จำกัด การมีส่วนร่วมดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการที่ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่แสดงตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งสอดคล้องกับ Nield (2008) ที่กล่าวว่า อิมเมอร์ซีฟ มีนัยถึงการออกแบบหรือดัดแปลงพื้นที่เอาไว้เพื่อให้ผู้ชมเดินเข้าไปสัมผัสกับเนื้อหาการแสดง ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่เปิดโล่งและกว้างขวาง เช่น ในสวน ในโบราณสถาน หรือในชุมชนต่าง ๆ หรือในพื้นที่ปิดแคบ เช่น ตึกแถว ร้านอาหาร หรือการผสมผสานระหว่างพื้นที่สองลักษณะก็ตาม เมื่อกล่าวว่าจะไปดูละครอิมเมอร์ซีฟ ผู้ชมส่วนใหญ่มักเห็นภาพการเดินเข้าไปสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การเข้าไปนั่งชมละครในโรงละคร ดังนั้นจะเห็นว่า คำว่า อิมเมอร์ซีฟ ไม่สามารถถูกแยกออกจากการใช้พื้นที่ได้ การวางแผนออกแบบแสงและเสียงจึงเป็นตัวช่วยหลักในการเพิ่มอารมณ์ให้กับสถานที่ เนื่องจากสถานที่ที่เป็นสถานที่เล็ก ๆ การใช้แสงและเสียงที่ใช้ในโรงละครกับสถานที่อาจไม่เหมาะสมและสิ้นเปลืองงบประมาณ ปัจจุบันเทคโนโลยีจากแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ ทำให้สามารถควบคุมแสงและเสียงได้ง่ายมากขึ้น แต่ควรจะถูกออกแบบโดยบุคคลที่มีทักษะด้านการออกแบบแสงและเสียงในระดับดีมาก เพื่อเพิ่มลูกเล่น เทคนิคใหม่ ๆ ให้กับสถานที่ โดยจัดให้มีการทดลองแสงและเสียงกับเรื่องราวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทบทวนและประเมินผล

4. ในส่วนของการสร้างสรรค์ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากจากการทดลองสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็ก พบว่า ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ไม่ได้ถูกจัดวางแบบเวทีดั้งเดิม แต่ถูกผสมผสานเข้ากับพื้นที่ใช้งานจริง เพื่อให้ผู้ชมรับรู้สถานที่นั้นในฐานะ “โลกของเรื่อง” และกลายเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์อันกลมกลืน (Machon, 2013; Biggin, 2017) โดยฉากไม่ได้แยกส่วน แต่ถูกดัดแปลงและตีความ นอกจากนี้ อุปกรณ์ประกอบฉากยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของเรื่องราว โดยที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับการกระทำนี้ได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Biggin (2017) ที่กล่าวว่า ในบริบทของพื้นที่และสภาพแวดล้อมภาวะอิมเมอร์ชันจะเกิดขึ้นระหว่างการผสมผสานและต่อรองกันระหว่างพื้นที่ดั้งเดิม คือ องค์ประกอบและลักษณะเฉพาะที่มีอยู่แล้วของพื้นที่นั้น ๆ เช่น โครงสร้างตึก แผนผนังที่ก่อตั้งชุมชน และการตกแต่งฉาก ซึ่งการจัดแสดงละครอิมเมอร์ซีฟเป็นการเติมเต็มเข้าไปในพื้นที่ที่มีอยู่ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมเกิด

ความคุ้นเคย การสร้างสรรค์ละครเวทีเรื่อง คาเฟ่อีกครั้ง บทละครสอดคล้องกับการสร้างความคุ้นเคยในพื้นที่อยู่แล้ว จึงเป็นตัวอย่างของละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์สำหรับผู้ชมไทย ออกแบบประสบการณ์ให้ผู้ชมอยากร่วมประสบการณ์ไปกับการแสดง

บทบาทในโลกละครอิมเมอร์ซีฟของผู้ชมต้องชัดเจน โดยที่ผู้ชมมีผลต่อการแสดง คือ สามารถเป็นจุดเปลี่ยนของเรื่องได้ ผู้ชมได้สนุกกับการเชื่อมโยงเรื่องราวที่ใกล้เคียงกับความทรงจำร่วมกัน ผู้วิจัยเลือกที่จะนำการแสดงละครเวทีมาเล่นที่ร้าน เพราะตกหลุมรักสถานที่และผู้คน และยังเป็นพื้นที่ในบ้านเกิดของผู้วิจัย ผู้วิจัยเห็นศักยภาพของทีมงาน และพื้นที่ที่ควรเริ่มต้นสร้างสรรค์งาน กระตุ้นการนำศิลปะการแสดงออกนอกกรุงเทพฯ

การสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทยนี้ สามารถตอบสมมติฐานของการวิจัยได้ กระบวนการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ บทละคร การออกแบบรูปแบบการแสดงที่เหมาะสมกับพื้นที่ การสร้างสรรค์แสงและเสียงเพลงในละคร การออกแบบเครื่องแต่งกายและการแต่งหน้า ขอบเขตการทำงานของนักแสดงและกระบวนการซ้อมการแสดง การวางแผนการประชาสัมพันธ์และการจำหน่ายบัตรชมการแสดง ซึ่งไม่แตกต่างจากละครเวทีโดยทั่วไป ในบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกและผู้กำกับการแสดง ในการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟนี้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ที่ทำให้วิสัยทัศน์ทางศิลปะเกิดขึ้น โดยการบริหารจัดการทรัพยากรตามการวางแผนโครงการและการพัฒนาาร่วมกัน การบริหารจัดการการผลิต และการประเมินผลในทุก ๆ กระบวนการสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบสำคัญ ออกแบบการแสดงละครให้สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านพื้นที่และพฤติกรรมของผู้ชม ในขณะเดียวกันก็ยังคงต้องรักษาแก่นของประสบการณ์อิมเมอร์ซีฟไว้ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมและการได้รับประสบการณ์เฉพาะตัว ทั้งนี้ แนวทางการสร้างสรรค์ละครอิมเมอร์ซีฟในร้านอาหารบาร์ขนาดเล็กสำหรับผู้ชมไทยนี้สามารถนำไปเป็นตัวอย่างเพื่อพัฒนาการจัดการแสดงในร้านอาหารได้ต่อไป

สุดท้าย การทำงานด้านศิลปะการแสดง มีความท้าทายและข้อจำกัด คือ ต้นทุนการผลิต ซึ่งละครอิมเมอร์ซีฟที่ใช้เป็นตัวอย่างในการจัดแสดง แม้ไม่ได้ใช้ต้นทุนสูง แต่หากจัดแสดงรอบเดียวอาจจะยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดพื้นที่ศิลปะใหม่ ๆ และคุ่มทุนสำหรับการแสดงละครเวทีได้ ละครอิมเมอร์ซีฟจึงควรปรับทำเป็นการแสดง

ระยะยาวเพื่อให้ต้นทุน และในบทละครเพียงเรื่องเดียว อาจใช้การหมุนเวียนไปจัดแสดงในร้านอาหารบาร์อื่น ๆ ปรับเปลี่ยนบางลักษณะของเรื่องให้เข้ากับพื้นที่ร้านอาหารบาร์นั้น ๆ โดยออกแบบประสบการณ์ให้ผู้ชม ทีมงาน รวมถึงผู้สร้างสรรค์งานรู้สึกสบายใจที่จะร่วมเรื่องไปกับการจัดทำละครมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ละครเวทีในร้านอาหารบาร์สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติม นอกเหนือจากค่าบัตรชมการแสดง โดยให้พิจารณาเรื่องการจัดจำหน่ายสินค้าอื่น ๆ ของร้านอาหารเพิ่มเติม การร่วมมือกับแบรนด์ต่าง ๆ เพื่อนำสินค้าหรือการบริการแทรกในการจัดแสดงละครเพื่อสร้างการรับรู้และจดจำ
2. ละครเวทีในร้านอาหารบาร์สามารถเพิ่มคุณค่าของแบรนด์ร้านอาหารและสถานที่ได้ ดังนั้น ในการสร้างเรื่องราวละครเวทีควรเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับลักษณะของร้านอาหารบาร์ที่เป็นอยู่แล้ว
3. ละครเวทีในร้านอาหารเป็นการเชื่อมโยงเมืองและผู้คนให้เข้าถึงศิลปะการละครได้ง่ายขึ้น และสามารถดัดแปลงเป็นเกม โดยแยกสถานที่ในละครให้เกิดขึ้นในหลาย ๆ สถานที่ แล้วให้ผู้ชมตามเก็บสแตมป์เพื่อนำไปแลกของรางวัล ซึ่งจะเป็นการทำการตลาดเรื่องการท่องเที่ยวให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. พิจารณาการนำอินฟลูเอนเซอร์ท้องถิ่นมาประชาสัมพันธ์ละครเวที ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนทั่วไปได้มากขึ้น
2. ละครอิมเมอร์ซีฟที่มีมากกว่า 1 เส้นเรื่อง การจัดแสดงมากกว่า 2 รอบการแสดง ผู้ชมจะสามารถเลือกชมการแสดงของทั้งสองเส้นเรื่องได้

References

- Biggin, R. (2017). **Immersive theatre and audience experience: Space, game and story in the work of Punchdrunk**. Palgrave Macmillan.
- Bouko, C. (2014). Interactivity and immersion in a media-based performance. **Participations: Journal of Audience and Reception Studies**, 11(1), 254–269.
- Chatchawan, C., Wonghakaew, P., Suriyadong, S., & Kittikong, T. (2022). LOOP: The creation of immersive theatre on Whodunit (LOOP: การสร้างสรรค์ละคร

- แนวสืบสวนสอบสวนในรูปแบบอิมเมอร์ซีฟ เรียเตอร์). **Burapha Arts Journal**, 25(1), 9–32. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/buraphaJ/article/view/271777>
- Chinserm, N. (2022). **Creative stage play from Isan local literature: Features and relationship with Thai language course learning management (ละครเวทีสร้างสรรค์จากวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน : ลักษณะเด่นและความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย)** [Master's thesis, Mahasarakham University]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/1591>
- Groundcontrol. (2021, March 2). **The rise of immersive theatre (ถึงเวลาของสายละครเวที เมื่อเทรนด์ละครเวทีแบบใหม่ที่เรียกว่า Immersive Theatre เริ่มเข้ามามีบทบาทและได้รับความนิยมมากขึ้น)** [Infographic]. Facebook. <https://www.facebook.com/GROUNDCONTROLTH>
- Jindawong, K. (2008). **Analysis of narrative structure in the films of Apichatpong Weerasethakul (การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล)** [Master's thesis, Chiang Mai University]. Chiang Mai University Digital Collections. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:110103>
- Johanson, T. (2023). **The accidental producer: How anyone can get their show on stage**. Bloomsbury Publishing.
- Machon, J. (2013). **Immersive theatres: Intimacy and immediacy in contemporary performance**. Palgrave Macmillan.
- Nield, S. (2008). The rise of the character named spectator. **Contemporary Theatre Review**, 18(4), 10–24.
- Pine II, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). **The experience economy: Work is theatre & every business a stage**. Harvard Business School Press.
- Ruaytanapanich, K. (2023, September 2). **The killer is you! Bangkok Crime Story, Event where you can be a real detective (คนร้ายก็คือคุณนั่นแหละ! Bangkok Crime Story อีเวนต์ที่คุณจะได้ลองเป็นนักสืบตัวจริง)**. The Standard. <https://thestandard.co/life/bangkok-crime-story/>
- Warren, J. (2017). **Creating worlds: How to make immersive theatre**. Nick Hern Books.